

“Vänstern i väst måste tänka om”

Noter om kriget från Kiev – ett samtal med Taras Bilous

[Från [International Viewpoint](#), 13 mars 2022. Översättning från engelska, Göran Källqvist. Taras Bilous är en ukrainsk historiker och aktivist i organisationen Sociala rörelsen. Som redaktör för *Commons: Journal of social critique*, täcker han frågor om krig och nationalism. Oksana Dutchak är sociolog och forskare om arbetsfrågor och ojämlikhet mellan könen, och också redaktör på *Commons*. Hon har lämnat Kiev och befinner sig för närvarande i västra Ukraina.]

“Om vänsteranhängare fortsätter att skylla Rysslands invasion på NATO så visar de bara att de inte har förstått den förändrade situationen”, säger Taras Bilous. Redaktören för den ukrainska vänstertidningen *Commons* skrev strax efter att kriget började ”[Ett brev från Kiev till vänstern i väst](#)”. I brevet kritiserade han att varken folken i de östeuropeiska länderna eller Putins aggressiva imperialism verkar existera för vänstern i väst, som är fixerade vid NATO. Taras Bilous har stannat kvar i Kiev och anslutit sig till en anarkistisk grupp som organiserar hjälpaktiviteter och bygger sin egen försvarsenhet. I denna intervju talar han om hur kriget har förändrat hans politiska perspektiv, vilken möjlig utveckling han ser, och vad vänstern i väst behöver ompröva. Intervjun genomfördes av Jan Ole Arps (redaktör för vänstertidningen *ak – analyse & kritik*) den 8 mars. Oksana Dutchak översatte intervjun till engelska och deltog också i diskussionen. Intervjun publicerades ursprungligen i den tyska tidningen [ak – analyse & kritik](#). - IV:s redaktionella kommentar.)

Var befinner du dig, och hur mår du? Kan du beskriva din aktuella situation?

Taras Bilous: Jag är i Kiev, på ett ganska säkert ställe. Krigets första dagar var en chock. Jag var förvirrad och kunde inte göra någonting. Sedan försökte jag ansluta mig till de lokala försvarsenheterna, men just nu är det inte så lätt för folk som mig som saknar stridserfarenhet. Nu är jag med i en grupp av frivilliga från antiauktoritära/anarkistiska kretsar, som tar hand om humanitär hjälp och stöder en försvarsenhet. Så nu gör jag något praktiskt tillsammans med andra. Det hjälper till för att palla med situationen.

Du kommer inte själv från anarkismen.

Taras Bilous: Nej, men det kvittar just nu. Jag kommer i själva verket från en politisk organisation som heter *Sotsial’nyy Rutj* (Sociala rörelsen). Men i början av kriget var *Sotsial’nyy Rutj* mycket förvirrad – till skillnad från anarkisterna, som har större organisatoriska problem i normala tider, men fungerar mycket bättre i tider som dessa.

Du har varnat för en rysk attack mot Ukraina i månader. Förväntade du dig ett krig i denna skala?

Taras Bilous: Nej, så sent som två veckor innan angreppet sa jag att en invasion av hela Ukraina var mycket osannolik. Jag förväntade mig en rysk offensiv i Donetsbäckenet, men inte en fullständig invasion som denna, eftersom jag trodde och fortfarande tror att det kommer att bli en katastrof för Putin och hans regim. En annan tidigare redaktör på vår tidning, Volodymyr Artiuch, insåg mycket tidigare att det fanns risk för en offensiv i full skala. Jag var skeptisk och tyckte att han överdrev faran. Jag förstod att det fanns en mycket stor risk för krig först i december, då den ryske

utrikesministern publicerade ett förslag till avtal med USA och NATO. Bland kraven fanns inte bara att NATO skulle utesluta en fortsatt utvidgning, utan också att de skulle dra tillbaka alla trupper och vapen som var stationerade i länder som anslutit sig till alliansen efter 1997. Moskva visste givetvis att dessa krav var oacceptabla för NATO-länderna, men hotade samtidigt med att om man bortsåg från dem så skulle det leda till ett militärt svar. Vid den tidpunkten stod det klart att Putin inte hade några planer på att backa. Jag tror att det finns ett strukturellt problem i vänsterns tänkande. Det är uppenbart att en analys som bara riktar in sig på ”objektiva” ekonomiska intressen inte på ett fullgott sätt kan förstå vad som händer.

Hur tror du att det kommer att utvecklas härifrån? Ser du något sätt att få slut på kriget?

Taras Bilous: Genom att vi segrar. Frågan är när Ryssland kommer att inse att de inte har några möjligheter att hålla Ukraina. Även om de bombar och erövrar Charkiv och Kiev, så räcker inte deras resurser för att behålla makten. Den enda frågan är hur många fler människor som kommer att dö och hur många städer som kommer att förstöras innan kriget tar slut.

Det är ganska dystra framtidsutsikter.

Taras Bilous: Man kan tänka om kriget utifrån principen om nedtrappning, och jag tror att många vänsteranhängare gör det för tillfället. Men den frågan var relevant för en månad sedan, men inte längre. Motsättningen mellan vad den ryska regeringen vill och vad det ukrainska samhället vill är oförsonlig. Jag kan inte se vilken överenskommelse som skulle vara möjlig. Samhällets motstånd mot den ryska invasionen är så starkt. Zelenskyj kan i nuläget inte göra några eftergifter till Ryssland, även om han skulle vilja göra det. Sådana eftergifter skulle inte vara godtagbara för det ukrainska samhället. Det skulle bli gerillakrigföring. Jag tror att kriget bara kan sluta med nederlag för en sida.

I Tyskland har kriget utlöst nationalistiska och militaristiska stämningar i samhället. Vi hör att nationalismen ökar även i Ukraina, och att högerenheter är tungt beväpnade och får mer stridserfarenhet. Håller du med? Hur påverkar det situationen?

Taras Bilous: Givetvis ökar nationalismen och ilskan mot Ryssland. Det är ett problem men det började inte med invasionen. Vi har stått inför det sedan 2014. Jag hoppas att extremhögern inte kommer att gynnas så mycket av detta krig, eftersom deras roll i landets försvar är mycket mindre nu än den var 2014. Jag hoppas också att när kriget är över så kommer frågor om social rättvisa att hamna i fokus.

Vad gör du och dina kamrater nu? Vilka möjligheter finns det för dig att fortsätta vara aktiv eller helt enkelt hålla kontakten?

Taras Bilous: Vi har internet och fortsätter utbyta tankar i vår redaktionschatt. För tillfället försöker alla göra något. Den anarkistiska grupp jag är aktiv i sysslar främst med militärt försvar och humanitär hjälp. Vi är en liten grupp frivilliga men vi får en hel del stöd, även från utlandet: pengar, materiel, allt. Även om Kiev blir helt omringat och avskuret från leveranser, kan vi fortsätta länge. Det finns också internationella brigader, frivilliga från andra länder, som kommer till Ukraina nu.

Vad hör ni om situationen i Ryssland och protesterna där?

Taras Bilous: Vi följer det. Men jag är ärligt talat lite besviken på det som pågår i Ryssland. Protes-

terna är inte stora noga att förändra situationen, och stödet för kriget är mycket större än jag förväntade mig.

Är inte protesterna i Ryssland mot kriget en av de få saker som kan påverka vad som händer nu?

Taras Bilous: Ju längre kriget varar, desto mer kommer folk i Ryssland att se vad som händer: det är inte en "specialoperation" utan ett krig i full skala där Putin offerar sina soldater.

Oksana Dutchak: Jag skulle vilja tillägga att jag är mer pessimistisk. Jag tror också att ett långt krig kommer att underminera den politiska stabiliteten i Ryssland, men inte genom motstånd underifrån utan snarare genom en splittring inom de ryska eliterna.

Taras Bilous: Jag håller med, ju längre kriget pågår desto mer besvikelse kommer det att bli i det ryska samhället, och det kan påverka den politiska dynamiken i Ryssland.

I januari skrev du att vänstern inte ska ha samma perspektiv som stater, utan ska utgå från folkens intressen, i synnerhet de folk som lider mest av konflikten på båda sidor.¹ Det var före kriget. Vidhåller du denna vägledande princip? Vad skulle den innebära i det nuvarande läget?

Taras Bilous: Jag anser fortfarande att vi ska vägledas av vanligt folks intressen. Men situationen har förändrats i grunden. När jag skrev den artikeln handlade den främst om kriget i landets östra delar. 2014 och fram till strax innan invasionen var situationen i Donetsbäckenet mycket mer komplicerad än nu. Många människor där stödde separatisterna eller hoppades på hjälp från Ryssland. I det läget var det viktigt att hitta någon sorts kompromiss. Nu är väldigt få människor ryssvänliga, även i områden som kontrolleras av ryssarna. Istället finns det ett stort motstånd mot invasionen. Det innebär inte att det inte finns några som stöder Ryssland. Men även många av de personer som var proryska hatar nu Ryssland och kräver att den ryska armén ska lämna. I ett globalt perspektiv är en seger för Ukraina eller ett nederlag för Ryssland av stor betydelse av ett annat skäl: det är det enda sättet att förhindra att det blir ett prejudikat för framtiden.

I "[Ett brev från Kiev till vänstern i väst](#)" kritiserade du att vänstern i väst satte fokus på NATO. På vilket sätt behöver vänstern i väst förändra sitt perspektiv, vad behöver den förstå bättre om de postsovjetiska områdena?

Taras Bilous: Jag tror att det sakta börjar gå upp att det inte bara går att förstå Putins handlingar som en reaktion på västs politik, även om den inställningen fortfarande existerar. Det många vänsteranhängare inte har förstått ännu är att folk i länderna mellan väst och Ryssland också har sin egen politiska subjektivitet och rätt att avgöra sitt eget öde. Många vänsteranhängare i väst gör fortfarande misstaget att bara betrakta dessa folk ur perspektivet med konfrontationen mellan väst och Ryssland.

Oksana Dutchak: Jag skulle vilja lägga till ett exempel. Många vänsteranhängare åberopade före kriget opinionsundersökningarna i Ukraina om utvidgningen av NATO eller EU, då en majoritet fortfarande var mot utvidgningen. Nu när en stor majoritet av befolkningen är för anslutning till NATO nämns inte längre sådana opinionsundersökningar. Många vänsteranhängare i väst åberopar bara dessa opinionsundersökningar när de passar deras perspektiv.

¹ Rosa Luxemburg Stiftung januari 2022, "[A Left-Wing Proposal for De-Escalation in the Donbas](#)".

Taras Bilous: Ett annat problem är att framställa de som drabbas av kriget i Ukraina som enbart offer. Det är fel. Många människor gör motstånd. Att bara se folk som offer är ett mycket vanligt misstag som vänstern i väst gör. Det är också uppenbart i vänsterperspektivet på NATO:s utvidgning österut på 1990-talet, som tolkas som ett USA-projekt. Det bortser från det faktum att det också ägde rum på grund av påtryckningar från de östeuropeiska staterna. Det var inte bara ett initiativ från väst, utan motsvarade intressena bland majoriteten av människor i de östeuropeiska länderna. Det betyder inte att vänstern i väst bör stöda NATO:s utvidgning österut. Men den måste förstå att många människor i Östeuropa verkligen ser medlemskap i NATO som en säkerhetsgaranti. Jag anser det vara mycket dystert att vänsteranalyserna här är så mycket mer schematiska och svagare än analyser av liberala historiker som Mary Elise Sarotte, som i sin bok *Not One Inch: America, Russia and the Making of Post-Cold War Stalemate* [Inte en tum: USA, Ryssland och uppkomsten av dödläget efter kalla kriget], som gavs ut förra året, gav en mycket genomgripande och riktig beskrivning av NATO:s utvidgning österut på 1990-talet. Och jag har också ett intryck av att vänstern i sina ståndpunkter ofta sackar efter händelserna.

Vad menar du?

Taras Bilous: Många inom vänstern tycker att det är svårt att ändra perspektiv. Det är förståeligt: ni har huvudsakligen protesterat mot krig som var i västs intressen. Vi har levt med ett krig i landet östra delar i 8 år. Så vi har haft tid att tänka igenom vår ståndpunkt. Men jag tror att vänsteranhängare måste bli bättre på att förstå situationer som kan förändras mycket snabbt. Om vänsteranhängare fortsätter att skylla Rysslands invasion på NATO så visar de bara att de inte har förstått den förändrade situationen

Vad förväntar du dig av vänstern i Europa nu, finns det något meningsfullt att göra från din synvinkel?

Taras Bilous: Just nu ska vänstern kräva att deras regeringar sätter tryck på Ryssland. Det betyder inte att den måste stöda alla sanktioner, men det är viktigt att klargöra prioriteringarna. För tillfället är prioriteringen att sätta tryck på Ryssland att avsluta kriget. Sociala rörelser bör stöda protesterna mot kriget och stöda folk som tvingas fly. Och det som redan äger rum är materiell hjälp. Anarkistiska grupper organiserar det men också många andra, och det hjälper. När det gäller vänsterpartier tycker jag också att de borde kräva att Ukrainas skuld avskrivs. Vänsterpartierna har väldigt olika ståndpunkter om olika sidor av kriget, men jag tror att detta skulle kunna vara ett enande krav. Personligen är jag också för att västländerna tillhandahåller mer vapen, inklusive flygplan, men jag vet att det är ett krav som inte alla vänsterpartier kan hålla med om.

Hur har de senaste veckornas händelser förändrat hur du tänker om politik?

Taras Bilous: Problemet är att nästan ingen – inte ens i Ukraina eller Ryssland – förväntade sig ett krig trots att det fanns tecken. Eftersom det verkade så riskabelt för Ryssland förväntade inte heller vi oss ett krig av denna omfattning. Även när jag skrev att kriget i Donetsbäckenet skulle eskalera och att Ryssland skulle intervensera direkt ansåg många att det var osannolikt och frågade: vad har Putin för intresse av att göra det? I praktiken tar politiker inte sina beslut bara utifrån ekonomiska förhållanden eller intressen, utan det formas också av deras tidigare beslut. För vänsteranhängare är det viktigt att utveckla en bättre analys av situationen, som också skulle innefatta de inblandade aktörernas praktik, det vi kan se i aktörernas politiska agerande – inte bara det vi skulle vilja se.